

WWW.NATIONALGEOGRAPHIC.BG · цена 5 лв. · ФЕВРУАРИ 2015

NATIONAL GEOGRAPHIC

БЪЛГАРИЯ

РАЖДАНЕТО НА ИЗКУСТВОТО

В ЗОРАТА НА ЧОВЕШКАТА ИСТОРИЯ

БЪЛГАРСКИТЕ
ОСЕМХИЛЯДНИЦИ

ЧЕРНАТА
МАТЕРИЯ

УДАВЕНА
ПЛАНЕТА

ПАРКЪТ
„ГРАН ПАРАДИЗО“

ISSN 1312-6571

5

ЛВ.

02

9 771312 657220

ФЕВРУАРИ 2015
БР. 2 (112)

В гр. Каирпур Натан Шах в Пакистан мъж стои в придошлата вода от наводненията през 2010 г., заели около една пета от страната.

СНИМКА: ГИДИЙН МЕНДЪЛ

98 Фото свидетелство | Наводнен свят

Фотограф, загрижен за промяната на климата, представя живота в наводнени райони по света. *Текст и снимки: Гидиън Мендъл*

28

Първите творци

Да им признаем едно основно нововъведение в човешката история: изобретяването на символичните образи.

Текст: Чип Уолтър

Снимки: Стивън Алварес

52

От Княжево до K2

За един сезон Боян Петров изкачи три хималайски великана като част от проекта си „Българските осемхилядници“.

Текст: Л. Кюмюрджиев

Снимки: Боян Петров

66

Поглед върху скрития Космос

В изследваната от учениите Вселена най-важно е невидимото за тях – тъмната енергия и тъмната материя.

Текст: Тимъти Ферис

Снимки: Робърт Кларк

82

Намереният рай

В „Гран Парадизо“ – най-стария национален парк в Италия, се търси баланс между култура и природозащита.

Текст: Джереми Бърлин

Снимки: Стефано Унтертинер

На корицата Прочутото Конско пано в пещерата Шове-Пон-д'Арк във Франция било създадено преди около 36 000 години. *Снимка: Стивън Алварес*

facebook.com/
NationalGeographicBulgaria
НАД 275 000 ПРИЯТЕЛИ ВЪВ
ФЕЙСБУК

ГЛОБУС

Планета Земя

Циклични вихри

През последните 60 години броят на дните, през които на територията на САЩ се е образувало поне едно торнадо, е намалял. Климатологът Джеймс Елснър попаднал на данните и това му се сторило странно. „Атмосферата става все по-топла и влажна – казва той – и бихме могли да очакваме промените в климата да имат някакъв отпечатък и върху активността на торнадата.

После Елснър и колегите му открили отпечатъка: в дните, когато има торнада, е твърде вероятно те да са много повече. Преди в САЩ рядко имало изблици на 32 или повече торнада в един ден; от 2001 г. се случват всяка година. „Атмосферата все по-ефикасно поражда торнада“ – предугажда Елснър. —Рейчъл Хартиган Ший

Брой торнада

Торнада в САЩ всяка година

Брой на дните с торнада

Дни с поне едно торнадо в САЩ

СНИМКА: ДЖИМ РИД, NGM ART. ИЗТОЧНИЦИ: ДЖЕЙМС ЕЛСНЪР, СВЕТОСЛАВА ЕЛСНЪР И ТОМАС ДЖАГЪР, ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ НА ФЛОРИДА; ЦЕНТЪР ЗА ПРЕДСКАЗВАНЕ НА БУРИ, NOAA

Съкровище в дълбините

Това бил най-големият и страшен боен кораб на света, кръстен на римския бог на войната, но потънал в пламъци по време на яростна морска битка през 1564 г., като завлякъл на дъното на Балтийско море поне 800 шведски и немски моряци и имане от златни и сребърни монети.

Дълго време търсачи на съкровища и археолози напразно издирвали „Марс“. Като малък Рихард Лундгрен бил запленил от историите за кораба и се посветил на това да го намери. След двайсетгодишно дирене мечтата му се сбъднала, когато през 2011 г. екипът му направил едно от най-големите открития в морската археология – на 75 м под водата край шведския остров Йоланд.

Представител на първото поколение големи тримачтови бойни кораби, „Марс“ потънал при сблъсък между съюзените немски и датски флотилии срещу шведските сили за контрола на търговските пътища в Балтийско море. Лундгрен обяснява, че шведският кораб имал „нечувана огнева мощ“ за времето си, което обаче довело до гибелта му. През втория ден на битката немските моряци засипали „Марс“ със запалителни гюлета, преди да се хвърлят на абордаж, за да се бият с шведите на палубата на горящия кораб. Складираният на кораба барут разпалил огнен ад, оръдията избухнали и „Марс“ потънал.

„Това не е просто кораб – казва археологът Йохан Рьонби, – а бойно поле. Съхранил се е толкова добре, че можем да усетим как моряците са живели и воювали.“ —*Джейн Дж. Лий*

The background of the page is a photograph of two researchers in a cave. They are wearing white protective suits and orange helmets with headlamps. One researcher is pointing a flashlight at a rock wall covered in ancient paintings, while the other holds a red folder. The rock wall has various paintings, including a large reddish-brown animal figure and some black markings.

Най-голямото
нововъведение в
историята на
човечеството не били
каменните сечива, нито
стоманеният меч, а
изобретяването на
символичните образи от

ПЪРВИТЕ ТВОРЦИ

Кристофър Хеншилуд и екипът му търсят следи от началото на модерното човешко поведение в Заслона Клипдрифт, където – както и в пещерата Бломбос – също е намерено ранно изкуство. Модерни хора бродели из областта още преди 165 000 години.

блъскани от вълните скали на 25 м по-надолу, между обувките му и Антарктида няма нищо освен 2400 км бурно, пенещо се море.

„Денят не е лош“ – казва той. Хеншилуд, който работи във Витватерсрандския университет в Южна Африка и Бергенския университет в Норвегия, и неговите колеги цяла сутрин разкопаваха обекта, известен като Заслона Клипдрифт, и бяха добавили още каменни сечива и находки към трупащите се данни, че в продължение на повече от 165 000 години анатомично модерни хора периодично са обитавали тези хълмове и плитките пещери. Хеншилуд направил някои от най-значимите си открития в пещерата Бломбос, на 45 км източно от Клипдрифт. Един ден през 2000 г. екипът му изкопал къс червена охра с врязани изображения, малко по-малък от мобилен телефон. Минералът охра е нещо обичайно в тази част на Африка и хилядолетия наред се използвал за всичко – от боя за тяло до консервант за храни. Това парче обаче било различно: преди приближи-

телно 75 000 години някой умник грижливо издълбал върху него композиция от застъпващи се, успоредни, триъгълни фигури.

Никой не знае значението на тези белези, каквито по-късно били открити на още 13 къса охра. Подпис? Сметка? Първобитен списък с покупки? Каквото и да е загадъчното им предназначение, те били с около 35 000 години по-древни от всички други безспорни свидетелства за символно поведение, известни по онова време.

Първоначално откритието било подложено на критики. Някои учени нападнали малкото парче скала с твърденията, че става дума за случайни драсканици. „Казвах, че в тях няма смисъл“ – казва Хеншилуд. С течение на времето обаче други ги възприели като скок напред.

Последната книга на Чип Уолтър е Last Ape Standing. Стивън Алварес снима подземията на Париж за броя на National Geographic от февруари 2011 г.

Въпреки че Европа е приютила прочути паметници на палеолитното изкуство, данните за модерно поведение са далеч по-гравни в Африка и Близкия изток.

нали да творят – не груби резки, а напълно реалистични животински фигури, издялани от мамутски бивни.

Повечето от тези предмети са намерени в четири пещери: Холе Фелс и Гайсенкльоостерле в долината на Ах и Холенщайн-Щадел и Фогелхерд на Лоне. Преминаващият през планините в Югозападна Германия лесно би могъл да не забележи пещерите. Днес тучни и зелени, преди 40 000 години – в началото на период, наричан ориняшки – долините на Ах и Лоне представлявали мразовит степен пейзаж. Въпреки суровите условия богатството на археологическите обекти показва, че през ориняшкия период размерът на популациите се увеличавал. Този ръст би могъл да обясни очевидния изблик на творческа енергия. Според Конрад може би трудностите пред тези европейски заселници са ги тласнали да обменят обичаи. В тежки времена ценните издялани фигурки и сечива вероятно са улеснили пътя към междуплеменни бракове, търговия и съюзи и са допринесли за

разпространението на нови техники за лов, строеж на колиби и изработка на дрехи.

Наскоро в Холе Фелс екипът на Конрад открил предмети с очебийно сексуално съдържание. Единият е фигурка на жена с преувеличени гърди и гениталии, намерена през 2008 г. (стр. 30). Поне на 35 000 години, т.нар. Венера от Холе Фелс е най-древното открито досега изображение, което безспорно е на човек. (Две много по-ранни фигурки от Мароко и днешен Израел може би са естествени камъни, които смътно напомнят на човешко тяло.) По-рано екипът открил полиран прът от аргилит, дълъг около 20 см и с диаметър около 3 см, с врязан в единия край пръстен – вероятно фалически символ. На около метър от фигурката на Венера екипът на Конрад открил флейта, изрязана от куха кост на белоглав лешояд, а в пещерата Гайсенкльоостерле намерили още три флейти – една от слонова кост и две от кост от крилото на лебед. Това са най-древните известни ни музикални инструменти в света. (Продължава на стр. 50)

36 000

По-късните палеолитни творци изобразявали предимно тревопасни, но художниците в Шове често рисували свирепи хищници като тези на прочутото Голямо пано. През юни 2014 г. ЮНЕСКО гласува за включването на пещерата Шове в Световното наследство.

ПАНОРАМА, СЪСТАВЕНА ОТ ОСЕМ ИЗОБРАЖЕНИЯ

37 000

Очертаните отпечатащи от глани като този горе от пещерата Ел Кастийо в Испания, поне на 37 000 години, отправят послание във вечността: Също като теб, аз съм човек. Жив съм. Бях тук.

Боян е сънувал K2 години наред,
но след като го е изкачил и така е
сбъднал съня си, признава: „Нямам
желание да си причинявам това
втори път.“

СНИМКА: ИВО ДАНЧЕВ

ОТ КНЯЖЕВО ДО

K2

ПРОЕКТ „БЪЛГАРСКИТЕ
ОСЕМХИЛЯДНИЦИ“

Вторият български алпинист, участвал в изкачването на Броуд пик заедно с Боян Петров през 2014 г. – Иван Томов, – малко преди да достигне главния връх (който не се вижда на фотографията). Както може да се види на картата вляво, Канчендзъонга се издига доста далече от сравнително близкостоящите Броуд пик и К2. Това прави постижението на Боян Петров дори още по-голямо.

ХРОНОЛОГИЯ НА ИЗКАЧВАНИЯТА

20 май 2014 г.

Канченгзънга 8586 м

Броуд пик 8047 м

Изкачва северната стена на Малъовица, обут в китайски гуменки. Впрочем той и до днес се възхищава от алпинистите от миналия век, които „катерели високите върхове с брезентови анораци, раници с кожени каишки, подковани обувки, палатки по 10 кг и вълнени ръкавици!“.

Боян живее в Княжево, друг софийски квартал в полите на Витоша. Определя си маршрути по склоновете на планината, които изкачва с раница, пълна с големи пластмасови бутилки с вода. Горе излива бутилките и слиза надолу бегом – винаги в определено темпо, със засечено време. Наблюдава реакциите на организма си, пише, изчислява, планира. И мечтае – но съзнавайки, че осъществяването на мечтите му изисква, наред с другото, да знае как се прави бюджет в екселска таблица, как се пише проект за експедиция, как се търсят спонсори. „Иначе мечтите завинаги си остават само мечти“ – усмихва се Боян.

Понякога на пътя на мечтите застават непредвидими, дори отчайващи препятствия. Два пъти съвсем младият още Боян Петров чува за себе си медицински диагнози, от които духът на повечето хора на негово място не само би паднал, но вероятно и би се пречупил. Той обаче решава да не се поддава на страха и униятието, а да живее още по-активно, да търси нови предизвикателства и вдъхновения. По същия начин реагира и когато се установява,

че химиотерапията е отключила в него инсулинозависим диабет. Десетилетия по-късно Боян е все така жизнен, в отлична физическа и психическа кондиция и пълен с оптимизъм. Дотолкова се е научил да живее с диабета, че той почти не го ограничава.

Научил се е и да прави проекти, които впечатляват и убеждават, да намира спонсори. Още през 2013 г. успява цялостно да подготви изкачването си на Броуд пик и К2 през летните месеци. Само че през април – точно преди подписването на последния спонсорски договор за екипировка – нелепа катастрофа с неправилно маневриращ автомобил насреща довежда до тежко счупване на дясната му подбедрица. По време на 3-часова операция в „Пирогов“ в крака на Боян е поставена 25-сантиметрова титанова планка. Казват му, че поне 3 месеца няма да може да стъпва, а за раздвижването и ходенето по-нататък още нищо не се знае.

Боян се е научил да преодолява и такива ситуации. Дори твърди, че счупването на левия му крак при падане от скална стена в Алпите през 2008 г. било по-драматично. По време на възстановяването той не спира да се опитва – в рамките на разумното – да раздвижва пострадалия си крак. После стъпва, прави първите си малки крачки, постепенно възобновява тренировките си... През цялото време вярва, че през 2014 г. пак ще опита да изкачи набелязаните върхове. И отново успява.

23 юли 2014 г.

K2 8611 м

31 юли 2014 г.

ПРЕЗ АПРИЛ 2014 г. Боян Петров е в Непал. За да се адаптира, изминава за една седмица разстоянието от изходния град Тапледжунг до базовия лагер пеша – от 1500 до 5500 м надморска височина. „Ако те закарат направо с хеликоптер, сригът може да бъде моментален и да се сблъскаш със сериозни затруднения в дишането“ – обяснява той. После идва придвижването по стръмните склонове между базовия и останалите височинни лагери в пълно снаряжение и с целия багаж на гърба – защото Боян няма помощник, нито носач и не ползва кислороден апарат. „Мъкнех нагоре-надолу единствения си спален чувал и палатката си. Истински топлият чувал тежи 2,2 кг, но аз си поръчах олекотен – с тегло 1,5 кг и дълъг 1,90 м, а не стандартните 2,20 м. Така всичко бе на границата... не бих казал на комфорта, защото горе комфорт няма, но на допустимото!“

Боян решава да спира за едноминутна почивка след всяка 15-а крачка. „Звучи почти несериозно – пояснява той, – ала напрежението на тези височини е наистина много голямо и умората идва бързо!“ Всъщност повечето алпинисти почиват след всяка 10-а крачка, но след като се аклиматизира, българинът разрежда почивките: спира след всяка 25-а. „Колкото по-рядко спиращ, толкова по-бързо се придвижваш. Изминавах разстоянията между отделните лагери за максимум 3–4 часа, докато на другите алпинисти им бяха необходими 6 и дори 7.“

На 20 май Боян Петров изкачва третия по височина връх на Земята – Канчендзънга, а в началото на юни каца обратно в София. Има 6 дни, за да се окъпе, подстриже, наспи и да преопакова багажа си. После взема следващата си папка, на която пишеше „K2“ – и отново поема към Каракорум.

В изкачването на Броуд пик, преди да се посвети на основното предизвикателство – K2, Боян вижда генерална репетиция и постигане на неизпълнената преди години задача. Този път в проекта са се включили и Младен Данков от София и Иван Томов от Русе. Данков обаче не успява да се адаптира физически и се отказва. Томов и Петров покоряват върха. „Тежко и дълго изкачване, но без поражения“ – коментира кратко Боян. Иван Томов е успял да си осигури средства само за качването на Броуд пик. „На 26 юли той и Младен потеглиха за Исламабад – припомня си Боян Петров. – На същия ден аз се преместих в базовия лагер на K2.“

КЪМ 2014 г. НА K2 СА СЪПЬПИЛИ – и благополучно слезли от него – 330 души. За сравнение – на Еверест те са над 6800. При опит да покорят K2 са загинали 80 човека. Един от тях е българинът Петър Унджиев, останал завинаги във втори височинен лагер под върха през 2010 г. „Ходих там и видях палатката – казва някак внезапно Боян, – но в нея нямаше човешки останки.“

Боян Петров на тестове в Национална спортна академия за измерване на физическата издръжливост, кислородна консумация и нивото на лактат в кръвта (горе). Последици от слънчево изгаряне в съчетание с измръзване на носа в лагер 3 (7350 м) след атаката на връх Канчендзънга.

Можем да видим едва
микроскопична част от
съществуващото.
За да отправят първи

ПОГЛЕД В МРАКА

на сенчестата Вселена около нас,
учените се опитват да доловят
други неща: тъмната материя
и тъмната енергия

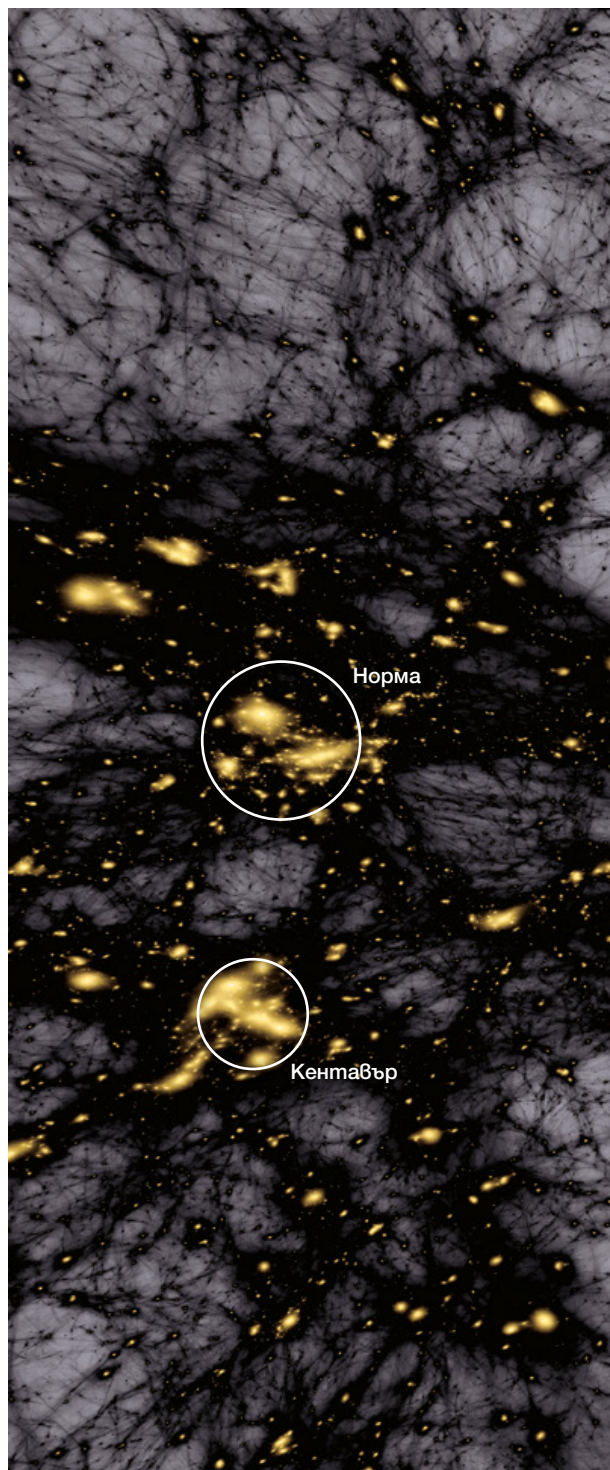
От Тимъти Ферис
Снимки: Робърт Кларк

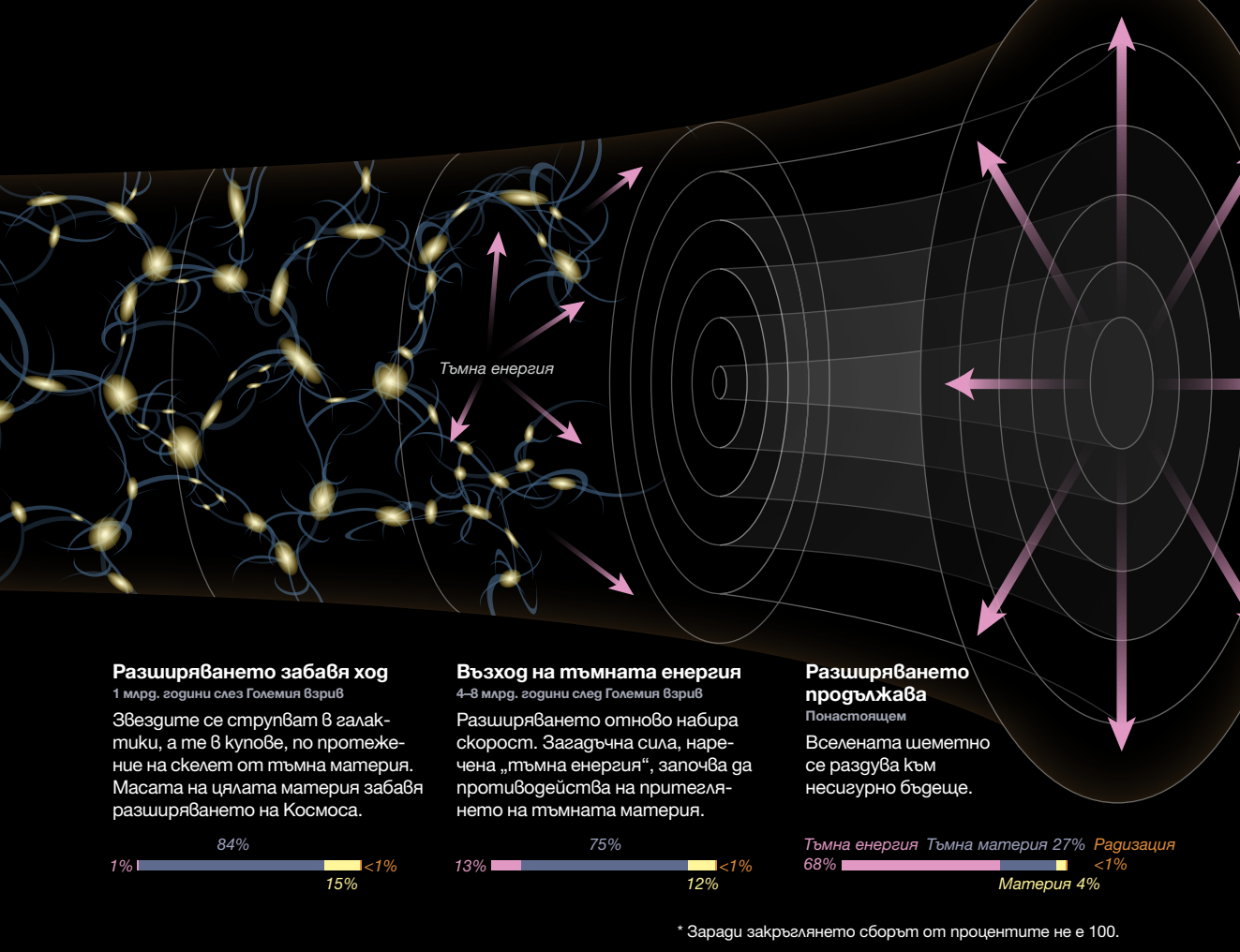
По-рано казваха, че космолозите – учените, които изучават Вселената като цяло – „често грешат, но никога не се съмняват“.

Днес вече по-рядко бъркат, но съмненията им са пораснали колкото цялото мироздание навън.

След десетилетни проучвания космолозите вече могат да заявят с някаква доза сигурност, че Вселената се е зародила преди 13 820 000 000 години, вероятно като мехурче пространство, по-дребно от атом. Те за първи път картографираха космическата фоновая радиация – светлината, която била излъчена, когато Вселената била на едва 378 000 години – с точност под една десета от процента.

Те обаче заключиха също, че всички звезди и галактики, видими в небето, образуват едва 5% от наблюдаемата Вселена. Преобладаващата невидима част се състои от 27% тъмна материя и 68% тъмна енергия. И двете остават загадка. Смята се, че тъмната материя отговаря за извайването на светещите равнини и ръкави на галактиките, изграждащи големия скелет на Вселената – но никой не знае какво представлява. Тъмната енергия е още по-мистериозна; терминът, създаден да означаи каквото там ускорява темповете, с които Космосът се разширява, беше определен като „общ етикет за всичко, което не знаем за голямомащабните свойства на Вселената“.

Съответно учените смятат, че тъмната материя трябва да се състои от по-екзотични неща. Теоретиците в областта на т.нар. суперсиметрична квантова физика са си измислили най-различни невидими видове материя, един или повече от които могат да се окажат тъмната материя. Но последните експериментални резултати от Големия ускорител на адрони край Женева в Швейцария изключиха някои варианти на суперсиметрията. Вместо да спекулират върху точната същност на тъмната материя, повечето учени, включили се в лова, казват просто, че търсят *WIMP* – английското съкращение за „слабо взаимодействащи тежки частици“.

Данни за това колко слабо взаимодейства тъмната материя не само с нормалната материя, но и сама със себе си, бяха открити на 3 млрд. светлинни години от Земята, в купа Куршум – който всъщност представлява два галактически купа, които се сблъскват. Астрономите, които картографират Куршум

с помощта на Рентгеновата обсерватория „Чандра“ към НАСА, открили в центъра му огромни струпвания горещ газ, които приписали на сблъсъците между облаци нормална материя. Когато обаче астрономите картографирали гравитационното поле на Куршум, те открили две още по-огромни концентрации на маса, по една във всеки от първоначалните купове, намиращи се по-далеч от центъра на сблъсъка. Те заключили, че макар изградените от нормална материя скелети на двата купа да се сблъскват и сливат, техните по-тежки товари от тъмна материя се носят сред разрухата безучастни и невидими.

Заради това равнодушие на тъмната материя улавянето ѝ от експериментаторите е предизвикателство – дори, както смятат някои учени, ако частиците тъмна материя се срещат толкова масово, че всяка секунда милиарди от тях преминават през телата ни. Работещите понастоящем детектори за тъмна материя са

За да разберат как се раздува космическото пространство – и защо то изглежда се раздува все по-бързо, физиците разчитат основно на Общата теория на относителността на Айнщайн. Тя се справя добре в големи мащаби, но отстъпва на микроскопско ниво, където царува квантовата теория и където се предполага, че се крие основополагащата причина за ускоряващото се космическо разширяване. Може би обяснението на тъмната енергия изисква нещо ново: квантова теория за Космоса и гравитацията.

Учените са изправени пред смущаващия факт, че не знаят колко точно енергия, тъмна или друга, има в Космоса. Когато квантовите теоретици се опитват да изчислят колко енергия има в един литър привидно празно пространство, резултатът е голямо число. Астрономите обаче, които изчисляват същото количество въз основа на своите наблюдения

върху тъмната енергия, получават малко число. Разликата между двете числа е зашеметяваща: 10 на степен 121, т.е. единица със 121 нули отзад. Това е най-голямото разминаване между теория и наблюдения в цялата история на науката. Очевидно все още не знаем нещо от фундаментална важност за пространството – и следователно за всичко останало.

Все пак и по-рано се е случвало подобни безизходици да отворят врата към нови открития. Айнщайновата Обща теория за относителността била изобретена отчасти за да реши миниатюрни несъответствия между предсказаната и наблюдаваната орбита на планетата Меркурий. При това положение колко ли ще научим от разрешаването на днешните далеч по-дълбоки проблеми на тъмната материя и тъмната енергия? Както обичал да казва физикът Нилс Бор: „Без парадокс няма напредък.“ □

Намереният рай

*Някога кралска ловна резиденция,
националният парк „Гран Парадизо“
съхранява дивата страна на Италия*

Късен зимен сняг се силе по скалистите склонове на долината Валсаваренке. Разрушителните лавини са рядкост в „Гран Парадизо“, но през 2008 г. една срутила няколко къщи в две села в парка.

„Преди сто години – казва той – тукашната икономика била земеделска. В тревата имало повече хранителни вещества, затова и млякото било по-хубаво. Също и лятното сирене. Много неща обаче са се променили.“

Включително и задълженията на пазачите. Те работят сами от зори до здрач (14 часа през лятото), като поправят пътеки, помагат на туристи и наблюдават 59-те (смаляващи се) ледници в парка. Освен това водят сметка за дивите животни.

Бракото и неговият екип помагат на работещите в парка учени да поставят маркери и радионашияници на козирозите и дивите кози, които също обитават парка. Миналия септември преброили 2772 козирози, което потвърдило една 20-годишна тенденция: в „Гран Парадизо“ има проблем с животното, което е символ на парка.

нависоко – обяснява ученият. – В праисторическата епоха са ги преследвали ловци в низините, което може би ги е тласнало да се преместят във високите места. В продължение на хилядолетия са се приспособявали към суровия климат, но още не се чувстват добре в дълбокия зимен сняг.“

КОЗИРОЗИТЕ СА ПРИЧИНАТА „Гран Парадизо“ да съществува, но те не са единствените му забележителни обитатели.

Из гнайсовите хълмове над Ниволет изследователят Лука Корлати върви по стъпките на дивите кози, не толкова прочути, но по-многобройни от козирозите – според последното преброяване 8000, при това стабилна популация. По зелените склонове на Орвиейле Катерина Ферари вниква в индивидуалните особености и социалните структури на

Някои виждат във вълците чудовищна заплаха за добитъка. Други продават тениски със сладки вълчета.

ЗДРАЧЪТ ЗАБУЛВА АЛПИТЕ и Ашаз фон Харденберг сваля бинокъла си.

Биологът на парка, германец по произход, стои на ръба на спокойна долина и чака да се появи някой козирос, за да го претегли. Порано през платото припикали стада от по 4–5 животни. Тази вечер обаче те пренебрегват солта за близане, която фон Харденберг е оставил до електронната везна.

През 1993 г. не бихме могли да се разминем с тях: в парка имало близо 5000 – рекорден брой. Оттогава количеството им постоянно намалява.

Никой не знае със сигурност защо, но теории има в изобилие. Фон Харденберг се надява мистерията да бъде разгадана с помощта на анализ на сателитните данни, които показват как се е променяла растителността в алпийските ливади през последните 30 години. Козирозите обаче са вековна загадка, казва той. „След всичкото това време те все още не са добре адаптирани към живота тук

мармотите. От сал в езерото Джуан Роко Тиберти улавя в мрежи хиляди сивени, отстранявайки един вид, който унищожавя насекоми и други местни организми, откакто бил внесен тук през 60-те години на миналия век.

Тук е и вълкът. През 2007 г., повече от век след като този вид бил унищожен в областта, в долината Аоста се появила глутница от седем животни. Когато няколко овчари загубили овце, вината била стоварена върху вълците. През 2011 г. глутницата изчезнала, но на следващата година се появила друга двойка – този път в тучната долина Соана. До миналата есен вълците станали най-малко пет.

Бруно Басано, ветеринар и управител по научните въпроси в парка, казва, че вълците са дар божии: те намаляват броя на лисиците и глиганите, поддържайки екологичното равновесие. Местните хора обаче са разделени. Някои виждат в животните чудовищна заплаха за своя добитък. Други правят пари от тях. В деликатесен магазин в село Пиампрато редом

*Алпийският кози­рог олицетворява ду­ха на парка
„Гран Пара­дизо“. Съд­бите им са преплетени от ве­кове.*

Наводнен свят

Текст и снимки:
ГИДИЪН МЕНДЪЛ

Крайните прояви на климата, свързани понякога с неговата глобална промяна, напоследък явно са повсеместни. И все пак е трудно да видим въздействието им върху живота на отделните хора. Започнах да документирам това въздействие през 2007 г., когато снимах две наводнения, станали в рамките на няколко седмици – едното във Великобритания, другото в Индия. Бях дълбоко потресен от различния ефект от тези наводнения и еднаквата уязвимост, която явно обединяваше пострадалите от тях.

Оттогава обикалям наводнени райони по цял свят – в Хаити, Пакистан, Австралия, Тайланд, Нигерия, Германия, Филипините и Великобритания. В залетите от вода области животът се преобръща в миг и губи нормалния си ритъм.

Портретите са в сърцето на този проект. Често придружавам хората, когато се връщат у дома, газейки в дълбока вода, и с тяхна помощ създавам интимен образ в наводнените им домове. Макар и позите им да са обикновени, средата е абсолютно променена. Често те се ядосват заради положението си или заради неадекватната реакция на властите. Мнозина искат бедата им да бъде засвидетелствана и светът да узнае какво им се е случило.

Потопът е древна метафора в множество култури – унищожителна сила, която прави хората безсилни. Със зачестяването на метеорологичните бедствия библейската символика става реалност. □

През 2011 г. наводнения в Тайланд залели селото край Банкок, където живее Уилайпорн Хонгджантук – но тя продължила да ходи до магазина за храна.

Наводненията в Англия през 2014 г. „изглеждаха нереални“, казва Джеф Уотърс – на снимката със съпругата си Трейси в тяхната градина в гр. Стейнс на Темза. Водата спряла да се покачва малко преди да стигне до прага на къщата им. По-на запад, в село Мурленд, Шърли Армитидж нямала този късмет: къщата (горе), построена от нейния баща през 1955 г., се напълнила с вода, която стигала до гърдите.

